FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

föredraget den 26 november 1998 *

1. Kan en operasångare eller en dirigent, som normalt utövar sitt yrke i en medlemsstat där han, till följd av lagstiftningen om social trygghet, anses göra detta som egenföretagare, när han flyttar till en annan medlemsstat där han har anlitats för att uppträda under några dagar, fortsätta att omfattas av systemet för social trygghet i den förstnämnda staten, eller skall han i stället omfattas av systemet för social trygghet i den andra staten, där han till följd av lagstiftningen anses utöva samma verksamhet som anställd?

Så kan de tolkningsfrågor som Tribunal du travail de Bruxelles har ställt till domstolen sammanfattas. För att kunna avgöra dessa frågor är det nödvändigt att tolka artikel 14a.1 a och artikel 14c a i förordning (EEG) nr 1408/71 [1] (nedan kallad förordning nr 1408/71).

I — Bakgrund till förfarandet vid den nationella domstolen

2. För uppträdanden som skulle äga rum i Belgien under relativt korta tidsperioder under åren 1993 till 1995 anlitade svaranden, Théâtre Royal de la Monnaie de Bruxelles (nedan kallad TRM), sökandena i förfarandet vid den nationella domstolen, det vill säga Barry Banks, nio andra operasångare och en dirigent, samt ytterligare tre artister i egenskap av intervenienter. Dessa är alla brittiska medborgare och bosatta i Förenade kungariket.

3. En verksamhet som operasångare, som är en sådan gammal tradition i västvärldens kulturhistoria [2] och som är så svår att utöva, [3] har i detta mål inte haft den verkan

* Originalspråk: spanska.

1 — Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13), som i sin tur har ändrats genom rådets förordning (EEG) nr 3811/86 av den 11 december 1986 (EGT L 355, s. 5; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 86).

2 — Jacopo Peris Eurydike, som komponerades i slutet av femtonhundratalet, är den första opera som har bevarats till våra dagar, eftersom det endast återstår fragment av denne kompositörs dramatiska verk Dåfne, och med hänsyn till att L'Amfiparnaso av Orazio Vecchi, som några anser vara det första exemplet på lyrisk opera, endast är en viktig övning i polyfoni bestående av små sånger, pantomimer, madrigaler och dialoger. Eurydike framfördes första gången den 6 oktober 1600 i palatset Pitti i Florens, med anledning av bröllopet mellan Maria de Medici och Henrik IV av Frankrike.

3 — På sidan 116 i sitt verk "El arte del canto", upplaga Vergara, Buenos Aires, 1991 (originalupplaga är Rusconi Libri S.p.A. från år 1989) skriver Giuseppe Di Stefano: "Att bli en operasångare i ordets mest fullständiga bemärkelse tycktes mig vara ouppnåbart. Det var lätt att sjunga en romans, men att gå ut förklädd på scenen, röra sig på ett passande sätt, komma ihåg noterna och deras notvärde, memorera alla ord och ge dem rätt framtoning genom lämpligt val av uttryck, oupphörligen försöka åstadkomma den klang som var vackrast och bäst gjorde instrumentet rättvisa och slutligen, följa dirigenten utan att det märktes, det föreföll mig något... oerhört!"

som den ofta har på många människors känslor. [4]

4. I de flesta av artisternas kontrakt angavs att repetitionerna skulle äga rum från den 4 till den 22 januari 1994 och föreställningarna från den 23 januari till den 5 februari 1994. Arbetet skulle sammanlagt omfatta 25 dagar. Dirigenten arbetade också från den 21 till den 23 december 1993. De tre medverkande artisterna hade även arbetat för TRM under tidigare perioder: Appleton och Davies hade anlitats som artister för perioderna mellan den 11 april och den 30 juni 1992 respektive mellan den 22 april och den 30 juni 1992. Curtis hade anlitats från den 15 januari till den 13 mars 1993, från den 10 till den 21 november 1993 och från den 25 oktober 1994 till den 28 februari 1995.

5. Under kontraktets löptid, eller efter det att förfarandet en gång hade inletts vid domstolarna, lade sökandena fram blankett E 101, som hade utfärdats av den behöriga institutionen i Förenade kungariket, i enlighet med artikel 11a i förordning (EEG) nr 574/72 [5] (nedan kallad förordning nr 574/72) om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71. I dessa blanketter, som gäller den period under vilken TRM anlitade artisterna, betecknas de berörda som egenföretagare i Förenade kungariket. Det framgår också att de skulle utöva en verksamhet som egenföretagare under den period som de hade anlitats i Belgien och att de skulle fortsätta att omfattas av brittisk lagstiftning under denna period i enlighet med artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/72.

6. I egenskap av arbetsgivare drog emellertid TRM av de avgifter från sökandenas honorar (cachet) som skulle betalas till systemet för social trygghet, för de dagar som dessa hade arbetat i Belgien. Detta skedde med stöd av artikel 3.2 i den kungliga förordningen [arrêté royal] av den 28 november 1969 om tillämpningen av lagen av den 27 juni 1969 om ändring av förordningen (arrêté royal) av den 28 december 1944 om social trygghet för personer som omfattas av systemet för anställda.

7. Tvisten vid den nationella domstolen gäller frågan om TRM, som obestridligen har ett internationellt anseende, [6] skall ådömas att återbetala de belopp som har

4 — På sidorna 95 och 96 i ovannämnda verk berättar Di Stefano att han under sin krigstjänstgöring i Frugarolo i provinsen Alessandria i början av andra världskriget kallades till en militärläkare som gav honom order om att sjunga. "Jag tror inte att jag någonsin har efterkommit en dirigents tecken att falla in med samma iver som vid detta tillfälle. Jag blev stående i giv akt och sjöng utan avbrott 'Che gelida mannina', den berömda romansen i La Bohème av G. Puccini." Den bistre läkaren började le och han fällde omedelbart sin dom: "Jag skall se till att du får lämna granatkastarbataljonen för att arbeta med mig här på fältlasarettet. Då kommer du att vara mindre utsatt för dåligt väder."

5 — Rådets förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71 i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13), som i sin tur har ändrats genom ovannämnda förordning nr 3811/86.

6 — Den 14 juli 1959 gav Maria Callas en minnesvärd konsert i Théatre Royal de la Monnaie, då hon sjöng "Ernani involami" (ur operan Ernani) och "Tu che la vanità" (ur Don Carlos), två arior av Verdi av stor betydelse för musiken och dramat. Den framstående teatern i Bryssel kan stå med att ha tagit emot en sångerska och, som dirigenten och författaren René Leibowitz påpekade i en artikel i Jean-Paul Sartres tidning *Les temps modernes*; "den enda bland sopranerna vars rykte som utomordentlig artist har övertäffat de gränser som normalt har fastställts till och med för de största och mest ansedda stjärnorna" (Ardoin, J.: *Callas. El arte y la vida*, Ed. Pomaire, Barcelona, 1979, s. 4).

dragits av från sökandenas honorar och betalats som avgifter till systemet för social trygghet, med motiveringen att avdraget har varit felaktigt på grund av att sökandena enligt artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/72 har fortsatt att omfattas av lagstiftningen om social trygghet i Förenade kungariket.

II — Tolkningsfrågorna

8. För att avgöra denna tvist förklarade Tribunal du travail de Bruxelles målet vilande och ställde följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1. a. Avser begreppet 'arbete', som återfinns i artikel 14a.1 a i förordning (EEG) nr 1408/71, alla arbetsprestationer, oberoende av om arbetet utförs av anställd eller av egenföretagare, som inte överstiger 12 månader?

b. Skall begreppet 'arbete' i den mening som avses i artikel 14a.1 a fastställas med hänsyn till lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där verksamhet som egenföretagare normalt utövas eller med hänsyn till lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där 'arbete' utförs, om det endast avser arbete som utförs av egenföretagare?

2. Hur lång är den tid som skall beaktas vid bedömningen av begreppet 'samtidigt' som återfinns i artikel 14c i förordning (EEG) nr 1408/71 eller vilka är de kriterier som gör det möjligt att fastställa detta begrepp?

3. a. i) Är de rättsverkningar som anges i blankett E 101, vars avlämnande det särskilt föreskrivs om i artiklarna 11a och 12a.7 i förordning nr 2001/83,[7] bindande:

— i förhållande till den behöriga institutionen i den medlemsstat där den andra verksamheten utövas, och

— i förhållande till den person som har anställt eller anlitat en arbetstagare som utövar verksamhet i två medlemsstater?

ii) Om frågan besvaras jakande, fram till vilken tidpunkt gäller den bindande verkan?

b. Har blankett E 101 retroaktiv verkan om de perioder som den avser har löpt ut vid den tidpunkt

7 — Rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 om ändring och uppdatering av dels förordning (EEG) nr 1408/71, dels förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13).

då blanketten utfärdas eller läggs fram?"

III — Gemenskapslagstiftningen

9. De bestämmelser i förordning nr 1408/71 som är relevanta för svaret på den nationella domstolens tolkningsfrågor är följande:

Artikel 13

"Allmänna regler

1. Om något annat inte följer av artikel 14c skall personer för vilka denna förordning gäller omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat. Denna lagstiftning skall bestämmas enligt bestämmelserna i denna avdelning.

2. Om något annat inte följer av artikel 14—17 gäller följande:

a) Den som är anställd för arbete inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium eller om det företag eller den person som han är anställd hos har sitt säte eller är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.

b) Den som är egenföretagare inom en medlemsstats territorium skall omfattas av denna stats lagstiftning även om han är bosatt inom en annan medlemsstats territorium.... "

Artikel 14

"Särskilda regler för andra anställda än sjömän

Artikel 13.2 a skall tillämpas med beaktande av följande undantag och omständigheter:

1. a) Den som arbetar inom en medlemsstats territorium hos ett företag, till

vilket han normalt är knuten, och som av detta företag sänds till en annan medlemsstats territorium för att utföra arbete där för detta företags räkning skall fortsätta att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, under förutsättning att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader och att han inte sänds ut för att ersätta någon som har fullgjort sin utsändningsperiod.... "

Artikel 14c

"Särskilda regler för personer som samtidigt är anställda inom en medlemsstats territorium och egenföretagare inom en annan medlemsstats territorium

Artikel 14a

1. En person som samtidigt är anställd inom en medlemsstats territorium och egenföretagare inom en annan medlemsstats territorium skall omfattas av följande:

"Särskilda regler för andra egenföretagare än sjömän

a) Om något annat inte följer av b, av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han är anställd..."

Artikel 13.2 b skall tillämpas med beaktande av följande undantag och omständigheter:

10. I artikel 11a.1 i förordning nr 574/72 [8] föreskrivs följande:

1. a) Den som normalt är egenföretagare inom en medlemsstats territorium och som utför arbete inom en annan medlemsstats territorium skall fortsätta att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, förutsatt att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader.... "

"1. Den institution som har utsetts av den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning skall fortsätta att gälla,

8 — Denna artikel ingår faktiskt i förordning nr 574/72 och inte i förordning nr 2001/83, såsom felaktigt har angivits av den nationella domstolen. Förordning nr 2001/83 består av tre artiklar där det förutom dess ikraftträdande endast föreskrivs om att rubriken, innehållsförteckningen och bestämmelserna i förordningarna nr 1408/71 och nr 574/72 skall ersättas med de texter som anges i dess bilaga I och bilaga II.

skall utfärda ett intyg som anger att egenföretagaren skall... fortsätta att omfattas av denna lagstiftning fram till ett visst datum (i följande fall):

a) På begäran av egenföretagaren i fall som aves i förordningens (nr 1408/71) artiklar 14a.1 och 14b.2.... "

11. Den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning arbetstagaren omfattas av använder blankett E 101 för att utfärda detta intyg. Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare [9] (nedan kallad administrativa kommissionen) har fastställt modellen för denna blankett i sitt beslut nr 130. [10]

IV — Inledande överväganden

12. Innan jag börjar undersöka tolkningsfrågorna kommer jag att redogöra för de frågeställningar som detta mål har föranlett hos mig, särskilt i fråga om det förfarande som tillämpas för att utverka ett avgörande från domstolen beträffande det faktum att den belgiska institutionen för social trygghet har vägrat att tillerkänna blankett E 101 någon verkan. Blanketten har utfärdats av en institution i en annan medlemsstat och den intygar att den berörda parten normalt utövar verksamhet som egenföretagare i denna stat, att han skall utföra arbete med viss varaktighet i en annan medlemsstat och att han så länge detta arbete varar skall fortsätta att omfattas av lagstiftningen om social trygghet i den förstnämnda medlemsstaten.

13. Detta är den grundläggande frågan i tvisten, eftersom parterna vid den nationella domstolen är överens om att artisterna inte hade behövt erlägga avgifter till systemet för social trygghet för anställda i Belgien under den period då de arbetade i denna stat, eftersom de fortsatte att omfattas av lagstiftningen om social trygghet i Förenade kungariket. Av omständigheterna framgår nämligen att tvisten vid den nationella domstolen gäller huruvida TRM skall ådömas att återbetala de belopp som har dragits från sökandenas honorar som avgifter till systemet för social trygghet för anställda, vilket har varit felaktigt på grund av att sökandena i fråga har fortsatt att omfattas av systemet för social trygghet för egenföretagare i Förenade kungariket medan de har arbetat i Belgien. I detta avseende har svaranden TRM hävdat att den inte anser att dess avtal med artisterna är ett anställningsavtal. Att den har dragit av avgifter till systemet för social trygghet från deras honorar beror på att systemet för anställda genom belgisk lagstiftning har utvidgats till att omfatta scenartister och att det nationella organet för social trygghet (nedan kallat ONSS), som är behörigt

9 — Administrativa kommissionen upprättades genom artikel 80 i förordning nr 1408/71. Den är knuten till Europeiska gemenskapernas kommission och består av en regeringsföreträdare för var och en av medlemsstaterna. De flesta av dess uppgifter beskrivs i artikel 81 i ovannämnda förordning och i artikel 2 i förordning nr 574/72.

10 — Beslut nr 130 av Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare av den 17 oktober 1985 om de nödvändiga standardblanketterna för tillämpningen av rådets förordningar (EEG) nr 1408/71 och nr 574/72 (E 001, E 101—127, E 201—215, E 301—303, E 401—411) (EGT L 192, 1986, s. 1).

att förordna om utmätning av egendom, vägrar att tillerkänna blanketterna E 101 någon verkan.

14. Kommissionen har i sitt yttrande bekräftat denna sistnämnda uppgift, som också är ordentligt belyst i de handlingar som sökandena har lagt fram i målet. Till exempel kan det konstateras att artisternas advokat skickade en skrivelse till ONSS den 16 februari 1994, i vilken han begärde återbetalning av de avgifter som TRM hade dragit av från hans klienters honorar och sedan hade betalat in till ONSS. Det kan också konstateras att direktören för TRM enligt skrivelsen av den 1 mars 1994 begärde upplysningar av generaldirektören för ONSS beträffande dennes godkännande av de blanketter E 101 som hade utfärdats av institutionen för social trygghet i Förenade kungariket. Svaret från ONSS den 2 september 1994 har följande lydelse:

"Vad beträffar 'self-employed persons' (egenföretagare), en egenskap som har åberopats av de brittiska sångare som har anlitats av TRM, vägrar ONSS att beakta de utfärdade intygen. Detta ställningstagande grundar sig på ett beslut från generaldirektören för social trygghet vid socialministeriet, som anser att frågan om 'self-employed persons' bör lösas på ett sammanhängande sätt för hela EEG."

15. För att ytterligare motivera sin ståndpunkt har ONSS också bifogat en skrivelse som det skickade till TRM i november 1995, tillsammans med ett intyg över erlagda avgifter för två brittiska artister (som inte är parter i tvisten vid den nationella domstolen). I skrivelsen ogiltigförklarades en tidigare beräkning, som uppgavs vara felaktig, enligt vilken det medgavs att dessa artister inte var skyldiga att betala avgifter i Belgien. Enligt skrivelsen grundar sig organets ståndpunkt på ett meddelande av den 21 maj 1993 från den dåvarande generaldirektören för social trygghet, G. Clotuche. Detta meddelande, som organet anser skall tillämpas restriktivt, har följande lydelse:

"Jag har äran att upplysa Er om att jag har bett avdelningen för internationella förbindelser att finna en lösning till frågan om de brittiska 'self-employed persons' inom ramen för EEG. Detta är nämligen en fråga även för andra länder än Belgien. Så länge man inte har nått fram till en lösning för hela EEG förefaller det mig uppenbart att det tidsbegränsade utsändandet av dessa 'self-employed persons' inte bör tillåtas."

16. Bland handlingarna i målet finns också skrivelsen av den 15 februari 1994, genom vilken sökandena i tvisten vid den nationella domstolen framförde ett klagomål, som grundades på samma omständigheter, till kommissionen innan de vände sig till de belgiska domstolarna. I sitt yttrande har kommissionen hävdat att den skickade en formell underrättelse till Konungariket Belgien den 7 februari 1995 och att den i brist på ett tillfredsställande svar beslöt att avge ett motiverat yttrande den 13 december samma år. Kommissionen har emellertid

tillagt att den beslöt att det motiverade yttrandet tills vidare inte skulle avges på grund av det pågående förfarandet för förhandsavgörande. Det skall dock påpekas att talan om återbetalning av de felaktigt avdragna avgifterna väcktes vid Tribunal du travail de Bruxelles den 18 september 1995 och att begäran om förhandsavgörande inkom till domstolens kansli den 7 maj 1997.

17. Det är inte min avsikt att genom dessa reflektioner kritisera kommissionen för att ha skjutit upp det fördragsbrottsförfarande som den har inlett mot Belgien. Inte heller vill jag ifrågasätta det sätt på vilket kommissionen i detta fall har utövat sina befogenheter enligt artiklarna 155 och 169 i EG-fördraget, eftersom den har friheten att besluta huruvida den skall inleda ett fördragsbrottsförfarande och huruvida detta förfarande skall fullföljas när det väl har inletts. I detta avseende har domstolen ansett att kommissionen, med hänvisning till dess roll som fördragets övervakare, ensam är behörig att avgöra om det är lämpligt att inleda ett förfarande om fördragsbrott och på grund av vilken handling eller vilken underlåtenhet av medlemsstaten i fråga detta i så fall skall ske. [11]

18. Det finns emellertid anledning att påminna om att domstolen också har förklarat att kommissionen "skall övervaka medlemsstaternas tillämpning av fördraget och av bestämmelser som institutionerna har antagit på grundval av fördraget samt söka få eventuella fördragsbrott fastställda för att få dessa överträdelser att upphöra". [12]

19. Med hänsyn till att de belgiska myndigheterna för social trygghet vägrar att tillerkänna blankett E 101, som administrativa kommissionen har upprättat för att medlemsstaterna lättare skall kunna genomföra bestämmelserna i förordningarna nr 1408/71 och 574/72, den verkan som den är avsedd att ha, finns det anledning att fråga sig om det inte hade varit lämpligare för en effektiv och enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten om kommissionen hade fullföljt det fördragsbrottsförfarande som den redan hade inlett, oberoende av den tvist vid de belgiska domstolarna som obestridligen föreligger och av den begäran om förhandsavgörande som har riktats till domstolen av den nationella domstol som skall avgöra tvisten.

V — Undersökning av tolkningsfrågorna

20. Skriftliga yttranden har i detta förfarande lämnats in inom den frist som har fastställts i artikel 20 i EG-stadgan för domstolen av sökandena och svaranden i tvisten vid den nationella domstolen, av den brittiska, den franska, den nederländska och den tyska regeringen samt av kommissionen.

11 — Dom av den 11 augusti 1995 i mål C-431/92, kommissionen/Tyskland (REG 1995, s. I-2189), punkt 22.

12 — Ibidem, punkt 21.

Företrädarna för sökandena och svaranden i tvisten vid den nationella domstolen, för den brittiska, den franska, den irländska, den nederländska och den tyska regeringen samt för kommissionen infann sig under sammanträdet den 22 oktober 1998 för att muntligen framställa sina yttranden.

A — *Den första frågan*

21. Den nationella domstolen har ställt sin första fråga, vars första och andra punkt enligt min mening bör få ett gemensamt svar, för att få klarhet i huruvida begreppet "arbete" som återfinns i artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/71 hänför sig till all ekonomisk verksamhet, oberoende av om den utövas av anställd eller av egenföretagare. För det fall att domstolen skulle anse att detta begrepp endast avser arbete som utförs av egenföretagare, frågar den nationella domstolen om denna beskaffenhet skall preciseras genom lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där den berörda parten normalt utövar verksamhet som egenföretagare eller i den medlemsstat dit han har flyttat för att utföra ett arbete.

22. Sökandena i tvisten vid den nationella domstolen har hävdat att det omtvistade begreppet, som inte definieras i förordning nr 1408/71, omfattar arbete som utförs såväl av anställd som av egenföretagare. För att förhindra eventuella missbruk och för att kunna åberopa denna bestämmelse skulle domstolen kunna fastställa att det skall finnas ett samband mellan det arbete som utförs i den andra medlemsstaten och det yrke som utövas i etableringsstaten. För det fall att domstolen skulle anse att ovannämnda begrepp endast avser arbete som egenföretagare, har de hävdat att denna beskaffenhet skall bestämmas genom lagstiftningen i den medlemsstat där personen i fråga normalt utövar verksamhet som egenföretagare.

23. TRM anser att begreppet omfattar all ekonomisk verksamhet, oberoende av hur den definieras inom arbetsrätten eller inom lagstiftningen om social trygghet. Härvid får varaktigheten inte överskrida tolv månader och arbets- respektive uppdragsgivaren skall vara densamme under hela perioden. För det fall att domstolen inte skulle följa denna tolkning, har TRM liksom sökandena föreslagit att arbetets beskaffenhet skall fastställas genom lagstiftningen i den medlemsstat där personen i fråga normalt utövar verksamhet som egenföretagare.

24. Den franska regeringen anser att begreppet arbete, även om så inte uttryckligen anges i artikel 14a.1 a, endast skall anses avse arbete som utförs av egenföretagare och att det genom lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs skall avgöras huruvida det är fråga om ett arbete som utförs av anställd eller av egenföretagare.

25. Den tyska och den nederländska regeringen är ense om att begreppet arbete endast betecknar verksamhet som utövas

av egenföretagare och att det är nödvändigt att ta lagstiftningen i den medlemsstat där det tillfälliga arbetet utförs i beaktande för att avgöra om det utförs inom ramen för en verksamhet som utövas av anställd eller av egenföretagare. Denna tolkning är berättigad på grund av att artikel 14a.1 a utgör ett undantag till den allmänna principen om att arbetstagare är föremål för *lex loci laboris*, som kan åberopas av arbetstagare som har sänts ut till en annan medlemsstat om följande villkor är uppfyllda: Det arbete som utförs i den andra medlemsstaten skall vara tillfälligt, det får inte överskrida tolv månader och arbetstagaren skall i grunden behålla en fast anknytning till ursprungsstaten under perioden i fråga.

De båda regeringarna har uttryckt sin oro över det faktum att det från Förenade kungariket exporteras arbetskraft, som i denna medlemsstats lagstiftning betecknas som egenföretagare (self-employed persons) och till vilka institutionen för social trygghet utfärdar blankett E 101, där det intygas att brittisk lagstiftning fortsätter att vara tillämplig till följd av artikel 14a.1 a i förordning (EEG) nr 1408/71. Med denna blankett som förevändning flyttar dessa egenföretagare både till Tyskland (där det enligt uppgift är fråga om 60 000 personer) och till Nederländerna, där de anställs inom bygg- och anläggningsbranschen. Om domstolen skulle anse att begreppet arbete även inbegriper verksamhet som utövas av anställd skulle detta enligt de båda regeringarnas uppfattning få mycket allvarliga följder, eftersom de sociala avgifterna skulle vara avsevärt lägre för dessa anställda än för anställda i båda mottagarländerna om de förstnämnda fortsatte att vara föremål för brittisk lagstiftning om social trygghet. På grund av de lägre kostnaderna för dessa personers arbete skulle detta öppna vägarna för illojal konkurrens.

26. Den brittiska regeringen har däremot ansett att det omstridda begreppet omfattar arbete som utförs såväl av anställd som av egenföretagare och som inte varar längre än tolv månader. För det fall att domstolen inte skulle dela denna uppfattning, skall arbetets beskaffenhet avgöras med tillämpning av lagstiftningen i den medlemsstat där verksamheten som egenföretagare normalt utövas.

27. Kommissionen har för det första påmint om att förordning (EEG) nr 1390/81 [13] (nedan kallad förordning 1390/81), som trädde i kraft den 1 juli 1982 och genom vilken förordning 1408/71 utvidgades till att omfatta även egenföretagare, antogs av rådet i syfte att garantera dessa personer samma skydd som anställda redan hade.

Sedan har kommissionen förklarat att den omstridda bestämmelsen enligt dess första förslag till rådet år 1977 [14] reglerade situationen för en person som normalt utövar sin "yrkesverksamhet" i en medlemsstat och som "tillhandahåller tjänster" i en

13 — Rådets förordning (EEG) nr 1390/81 av den 12 maj 1981 om utvidgning av förordning (EEG) nr 1408/71 till att omfatta även egenföretagare och deras familjer (EGT L 143, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 132).

14 — EGT C 14, 1978, s. 9.

annan medlemsstat. I det andra förslaget, som lades fram år 1978,[15] hade formuleringen följande lydelse: "Den person som normalt utövar 'verksamhet som egenföretagare' i en medlemsstat och som 'tillhandahåller tjänster' i en annan medlemsstat." För kommissionen var det klart att den omstridda bestämmelsen endast skulle vara tillämplig på verksamhet som utövas i en annan medlemsstat som egenföretagare. Rådet har emellertid beslutat att använda sig av begreppet arbete, utan att som i fallen med anställda som tillfälligt har sänts ut till en annan medlemsstat och med sjömän precisera om arbetet skall utföras för ett företags räkning eller av egenföretagare. Mot bakgrund av rådets slutgiltigt antagna text anser kommissionen att begreppet arbete omfattar båda formerna.

Som en lösning på frågan om de eventuella missbruk som görs gällande av den tyska och den nederländska regeringen har kommissionen föreslagit att den medlemsstat vars lagstiftning arbetstagaren omfattas av endast skall utfärda intyget E 101 om den berättigade normalt har utövat en verksamhet som egenföretagare inom dess territorium och om han i vederbörlig ordning har varit försäkrad i systemet för social trygghet för egenföretagare.

För det fall att domstolen skulle anse att begreppet arbete skall begränsas till att omfatta arbete som utövas av egenföretagare, anser kommissionen att beskaffenheten hos detta begrepp skall fastställas genom lagstiftningen i den medlemsstat där den tillfälliga ekonomiska verksamheten utövas.

28. Efter det skriftliga förfarandet beslutade domstolen att ställa fyra frågor till kommissionen och uppmana denna att inkomma med svar senast den 31 juli 1998. För det första bad den kommissionen att precisera om begreppet "tillhandahållande av tjänster" i dess förslag överensstämmer med motsvarande begrepp i artiklarna 59 och 60 i fördraget och, för det andra, om den ansåg att sökandena i tvisten vid den nationella domstolen tillhandahöll en tjänst i enlighet med dess förslag samt, för det tredje, om begreppet "arbete för egen räkning" i artikel 14b.2 i förordning nr 1408/71 överensstämmer med begreppet tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i de ovannämnda artiklarna. Slutligen bad den kommissionen att precisera vilken eller vilka lagstiftningar som är tillämpliga på den som är anställd hos ett företag som är etablerat i en medlemsstat, och som under sin semester flyttar till en annan medlemsstat för att utföra ett tillfälligt arbete som egenföretagare där.

29. Kommissionen har svarat att uttrycket "tillhandahållande av tjänster" i dess förslag inte hänför sig till den definition av begreppet tillhandahållande av tjänster som ges i artiklarna 59 och 60 i fördraget, utan till en verksamhet som enligt lagstiftningen

15 — EGT C 246, 1978, s. 2.

om social trygghet i den medlemsstat där den utövas anses som verksamhet som utövas av egenföretagare. Därför måste sökandena i tvisten vid den nationella domstolen endast anses ha tillhandahållit tjänster i Belgien i den betydelse som enligt de båda förslagen skall tillskrivas uttrycket om de enligt belgisk lagstiftning anses ha utövat sin verksamhet i landet som egenföretagare. Av samma skäl är det nödvändigt att tolka uttrycket "arbete för egen räkning" i artikel 14b.2 i förordning nr 1408/71 så, att det hänför sig till en verksamhet som anses som sådan enligt lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat vars flagga fartyget för. Beträffande den som normalt är anställd i en medlemsstat och som under sin semester flyttar till en annan medlemsstat för att arbeta där som egenföretagare, anser kommissionen att det är fråga om ett fall där verksamheter utövas samtidigt i två medlemsstater. Om den andra verksamheten enligt lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där den utövas anses som verksamhet som utövas av anställd är följaktligen artikel 14.2 i förordning nr 1408/71 tillämplig. Om denna verksamhet enligt landets lagstiftning i stället anses som verksamhet som utövas av egenföretagare regleras situationen i artikel 14c.

30. Som kommissionen har uppgivit i sitt skriftliga yttrande har artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/71 ännu inte varit föremål för domstolens tolkning.[16] Vid undersökningen av artikelns betydelse skall hänsyn tas till dess bokstavliga ordalydelse mot bakgrund av det sammanhang den ingår i och det mål som eftersträvas. I sin fasta rättspraxis har domstolen nämligen fastställt följande: "Vad beträffar tolkningen av förordningens [nr 1408/71] materiella bestämmelser finns det... skäl att inte bara beakta bestämmelsernas ordalydelse, utan även det sammanhang de ingår i och de mål som regleringen avser att uppnå."[17]

31. Genom den samordning av de olika nationella systemen för social trygghet som utförs med stöd av förordning nr 1408/71 har rådet ansett sig ha uppfyllt sin skyldighet enligt artikel 51 i EG-fördraget att genomföra fri rörlighet för arbetstagare. Vid tiden för de händelser som ligger till grund för tvisten vid den nationella domstolen fastställdes tillämplig lagstiftning för migrerande arbetstagare i förordningens avdelning II, i inte mindre än tio artiklar, från artikel 13 till 17a. De flesta av dessa har flera punkter. Alla dessa bestämmelser innehåller en noggrann teknisk uppräkning som syftar till att förhindra varje eventuell normkollision, både för att förhindra att arbetstagaren omfattas av flera lagstift-

16 — Emellertid väntas för närvarande ett avgörande från domstolen i mål C-3/98, Schacht, där Hof van beroep te Gent (Belgien) har begärt en tolkning av denna bestämmelse. Tolkningsfrågan publicerades i EGT C 72, 1988, s. 9.

17 — Dom av den 13 mars 1997 i mål C-131/95, Huijbrechts (REG 1997, s. I-1409), punkt 16. Se, i detta avseende, dom av den 1 april 1993 i mål C-136/91, Findling Wälzlager (REG 1993, s. I-1793), punkt 11 och av den 2 juni 1994 i mål C-30/93, AC-ATEL Electronics Vertriebs (REG 1994, s. I-2305), punkt 21.

ningar samtidigt och för att undvika att han i brist på tillämplig lagstiftning berövas skydd i fråga om social trygghet. Domstolen har i sin rättspraxis förklarat följande: "Bestämmelserna i avdelning II i förordningen utgör ett fullständigt och enhetligt system för kollisionsnormer, vars mål är att de arbetstagare som flyttar inom gemenskapen skall omfattas av endast en medlemsstats system för social trygghet i syfte att undvika att olika nationella lagstiftningar tillämpas samtidigt och undgå de komplikationer som skulle kunna följa om så vore fallet". [18]

32. Den princip enligt vilken migrerande arbetstagare skall omfattas av endast en medlemsstats lagstiftning framgår av artikel 13 i förordning nr 1408/71. Domstolen har fastslagit att denna princip i praktiken helt utesluter att olika nationella lagstiftningar kan tillämpas samtidigt. [19]

Det enda undantaget till denna princip fastställs i artikel 14c b i förordningen, som är tillämplig på personer som samtidigt är anställda och egenföretagare i olika medlemsstater och som, då de befinner sig i en av de situationer som avses i bilaga 7, skall omfattas av lagstiftningen i var och en av staterna. [20]

33. Domstolen har betonat att det faktum att kollisionsnormerna i avdelning II skall tillämpas innebär att de berörda inte kan välja vilken lagstiftning de skall omfattas av, [21] och att medlemsstaterna inte får avgöra i vilken mån deras egen eller en annan medlemsstats lagstiftning är tillämplig. [22]

34. Den andra betydelsefulla principen i avdelning II i förordning nr 1408/71 innebär att den migrerande arbetstagaren skall omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han utövar sin ekonomiska verksamhet (*lex loci laboris*). I enlighet med artikel 13.2 skall den som är anställd i en medlemsstat omfattas av denna medlemsstats lagstiftning, även om han är bosatt i en annan medlemsstat eller om det företag

18 — Domen i målet Huijbrechts (ovan fotnot 17), punkt 17. Se, i detta avseende, dom av den 24 mars 1994 i mål C-71/93, Van Poucke (REG 1994, s. I-1101), punkt 22, av den 16 februari 1995 i mål C-425/93, Calle Grenzshop Andresen (REG 1995, s. I-269), punkt 9, och av den 11 juni 1998 i mål C-275/96, Kuusijärvi (REG 1998, s. I-3419), punkt 28.

19 — Dom av den 5 maj 1977 i mål 102/76, Perenboom (REG 1977, s. 815), punkt 11.

20 — I mitt förslag till avgörande inför domarna av den 30 januari 1997 i mål C-340/94, De Jaeck (REG 1997, s. I-461) och i mål C-221/95, Hervein och Hervillier (REG 1997, s. I-609), särskilt s. I-494 respektive I-634, föreslog jag att domstolen, utöver svaren på de nationella domstolarnas tolkningsfrågor, skulle ogiltigförklara artikel 14c.1 b och bilaga 7 till förordning nr 1408/71, i den utsträckning som där föreskrivs att en person som samtidigt utövar verksamhet som anställd inom en medlemsstats territorium och som egenföretagare inom en annan medlemsstats territorium skall omfattas av båda staternas lagstiftning.

21 — Dom av den 29 juni 1994 i mål C-60/93, Aldewereld (REG 1994, s. I-2991), punkterna 18—20.

22 — Dom av den 10 juli 1986 i mål 60/85, Luijten (REG 1986, s. 2365), punkt 14, av den 3 maj 1990 i mål C-2/89, Kits van Heijningen (REG 1990, s. I-1755), punkt 20, av den 4 oktober 1991 i mål C-196/90, De Paep (REG 1991, s. I-4815; svensk specialutgåva, volym 11), punkt 18 och domen i målet Kuusijärvi, (ovan fotnot 18), punkt 30.

som han är anställd hos har sitt säte i en annan medlemsstat. Samma sak gäller för den som är egenföretagare och som omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han arbetar, även om han är bosatt i en annan medlemsstat. Sjömän omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat vars flagga förs av det fartyg där de utövar sin yrkesverksamhet.

35. Denna princip har också några undantag, vilket ju torde ligga i sakens natur. Dessa undantag framgår av artiklarna 14, för anställda, 14a, för egenföretagare, och 14b, för sjömän. Jag kommer att undersöka dem här nedan:

36. Artikel 14 tillämpas endast på anställda. I den första punkten fastställs tillämplig lagstiftning för den som arbetar i en medlemsstat hos ett företag, till vilket han normalt är knuten, och som sänds till en annan medlemsstat för att utföra ett tidsbegränsat arbete där för detta företags räkning. Personen i fråga fortsätter att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, under förutsättning att detta arbete inte väntas vara längre än tolv månader. Under vissa omständigheter kan denna period förlängas med ytterligare tolv månader. I den andra punkten fastställs tillämplig lagstiftning för den som normalt är anställd i två eller flera medlemsstater. Detta stycke saknar betydelse för avgörandet av detta mål och jag kommer därför inte att gå närmare in på det.

37. Vid tolkningen av den bestämmelse som, i tidigare gällande förordning nr 3,[23] motsvarade nuvarande artikel 14.1 i förordning nr 1408/71 har domstolen fastställt att "det undantag... som det föreskrivs om... syftar till att övervinna eventuella hinder för den fria rörligheten för arbetstagare, liksom att främja ett genomgripande ekonomiskt utbyte genom att förhindra administrativa komplikationer för arbetstagare, företag och organ för social trygghet. Utan detta undantag skulle ett företag som är etablerat i en medlemsstat vara tvunget att ansluta sina arbetstagare, som normalt omfattas av lagstiftningen om social trygghet i denna stat, till systemet för social trygghet i andra medlemsstater dit de hade sänts ut för att utföra kortvariga arbeten. Detta skulle ofta vara till arbetstagarens nackdel, eftersom kortvariga perioder enligt de nationella lagstiftningarna i allmänhet inte berättigar till sociala förmåner".[24]

38. Artiklarna 14a och 14b infördes i förordning nr 1408/71 genom förordning nr 1390/81, varigenom medlemsstaternas system för social trygghet skulle samordnas även för egenföretagare som flyttar inom gemenskapen.

23 — Rådets förordning nr 3 av den 25 september 1958 (EGT 30, 1958, s. 561).

24 — Dom av den 17 december 1970 i mål 35/70, Manpower (REG 1970, s. 1251), punkterna 10—12. Se, i detta avseende, dom av den 5 december 1967 i mål 19/67, Van der Vecht (REG 1967, s. 445, särskilt s. 457).

39. I artikel 14a.1 a fastställs tillämplig lagstiftning för den som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat och som flyttar till en annan medlemsstat för att utföra ett tidsbegränsat arbete. Personen i fråga fortsätter att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning, förutsatt att arbetet inte väntas vara längre än tolv månader. Under vissa omständigheter kan denna period förlängas med ytterligare tolv månader. I brist på ett klargörande från lagstiftarens sida ger denna omtvistade bestämmelse upphov till meningsskiljaktigheter mellan dem som har lämnat in ett yttrande i detta mål, när det gäller att avgöra huruvida den endast omfattar arbete som utförs av egenföretagare eller även arbete som utförs av anställd.

I den andra punkten, som inte är avgörande för detta mål och som jag därför inte heller kommer att gå närmare in på, fastställs tillämplig lagstiftning för den som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i två eller flera medlemsstater.

40. Det sista undantaget till den allmänna principen om att *lex loci laboris* skall tillämpas på migrerande arbetstagare som jag kommer att behandla fastställs i artikel 14b och avser sjömän. I detta typfall använder sig lagstiftaren återigen av den terminologi som genomgående är vanlig för avdelning II och kräver att den som har sänts ut av det företag till vilket han normalt är knuten för att utföra arbete ombord på ett fartyg som för en annan medlemsstats flagga, skall utföra arbetet för företagets räkning för att fortsätta att omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han är anställd. I den andra punkten ställs motsvarande krav på att den som skall utföra ett tillfälligt arbete ombord på ett fartyg som för en annan medlemsstats flagga, skall utföra detta arbete som egenföretagare för att fortsätta att omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han normalt utövar verksamhet som egenföretagare.

41. Det råder utan tvivel överensstämmelse mellan artikel 14.1, som är tillämplig på den som arbetar inom en medlemsstat hos ett företag, och som sänds till en annan medlemsstat för att utföra arbete där för detta företags räkning, och artikel 14b.1, som är tillämplig på den som är anställd hos ett företag till vilket han normalt är knuten, ombord på ett fartyg som för en medlemsstats flagga, och som sänds ut för att utföra arbete för detta företags räkning ombord på ett fartyg som för en annan medlemsstats flagga. För att personen i fråga skall kunna fortsätta att omfattas av lagstiftningen om social trygghet i den förstnämnda staten får arbetet inte i något av de båda fallen väntas vara längre än tolv månader. Under vissa omständigheter kan denna period förlängas med ytterligare tolv månader. Dessutom skall arbetet i den andra medlemsstaten fortsätta att utföras för samma företags räkning.

42. Denna överensstämmelse återspeglas i administrativa kommissionens beslut nr 128[25] och nr 162[26] om tillämpningen av artiklarna 14.1 och 14b.1. För att de båda bestämmelserna skall vara tillämpliga skall det enligt det förstnämnda beslutet bland annat finnas ett anställningsförhållande mellan arbetstagaren och det företag som han anlitats av, vilket i synnerhet innebär att arbetstagaren erhåller lön från företaget och fortsätter att stå i ett underordnat förhållande till detta.

I det andra beslutet fastställs att arbetet skall betraktas som utfört för företaget i det land från vilket arbetstagaren sänds ut när det fastställts att arbetet utförs för detta företag och när det finns ett anställningsförhållande mellan den anställde och det företag som sänt ut honom. För att avgöra om det finns ett anställningsförhållande och om arbetstagaren fortfarande är anställd hos det företag som sänt ut honom bör ett flertal faktorer tas i beaktande, särskilt ansvaret för anställning, anställningskontrakt, uppsägning och arbetets art. I detta beslut krävs det också att den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning fortsätter att gälla för den utsände arbetstagaren skall informera arbetsgivaren och arbetstagaren om de villkor som gäller för att den utsände arbetstagaren också fortsättningsvis skall kunna omfattas av denna lagstiftning. Dessutom skall arbetsgivaren upplysas om att det kan ske kontroller under hela utsändningsperioden för att fastställa att denna inte har upphört. Dessa kontroller kan särskilt avse inbetalningen av avgifter och upprätthållandet av anställningsförhållandet.

43. För att den som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat och som flyttar till en annan medlemsstat för att utföra ett tillfälligt arbete skall kunna fortsätta att omfattas av den förstnämnda statens lagstiftning, har lagstiftaren emellertid varken krävt att han skall utföra detta arbete som egenföretagare eller gjort någon antydan i texten som möjliggör olika tolkningar.

44. Med utgångspunkt i det faktum att artikel 14a tillkom när rådet omarbetade förordning nr 1408/71 för att denna även skulle kunna tillämpas på egenföretagare, är det lockande att åberopa etableringsrätten i artikel 52 i fördraget och friheten att tillhandahålla tjänster i artiklarna 59 och 60 i fördraget, som kommissionen verkar ha gjort i sina successivt framlagda förslag.

45. Är det i betraktande av det sammanhang som bestämmelsen har antagits i emellertid tänkbart att rådet då det har

25 — Beslut nr 128 av Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare av den 17 oktober 1985 om tillämpningen av artiklarna 14.1 a och 14b.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämplig lagstiftning beträffande arbetstagare som sänds till annan medlemsstat (EGT C 141, 1986, s. 6).

26 — Beslut nr 162 av Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare av den 31 maj 1996 om tolkningen av artiklarna 14.1 och 14b.1 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämplig lagstiftning beträffande arbetstagare som sänds till annan medlemsstat (EGT L 241, s. 28).

valt att tillämpa begreppet "arbete" har velat antyda att detta begrepp endast omfattar verksamhet som utövas av egenföretagare?

46. Av följande skäl anser jag att begreppet inte skall tolkas på detta sätt:

— För det första lämnade rådet kommissionens förslag utan avseende. Följaktligen tror jag att det var med full sakkännedom som det uttryckte sig i mycket mera allmänna ordalag än vad som hade föreslagits.

— För det andra förklaras det däremot i artikel 14b.2, som antogs samtidigt som den föregående artikeln för att fastställa tillämplig lagstiftning för sjömän i liknande situationer, att den som utför arbete ombord på ett fartyg som för en annan medlemsstats flagga, skall göra detta som egenföretagare.

— För det tredje är det inte nödvändigt att åberopa fördragets bestämmelser om fri rörlighet för personer och tjänster för att tolka förordning nr 1408/71. Detta har domstolen förklarat i sin dom i målet De Jaeck,[27] av vilken det framgår att begreppen anställd och egenföretagare, till vilka det hänvisas i förordningen, stöder sig på de definitioner som ges begreppen i medlemsstaternas lagstiftningar i fråga om social trygghet, och att de är oberoende av vilken beskaffenhet verksamheten anses ha enligt arbetsrätten. Å andra sidan har domstolen i domen i målet Martínez Sala[28] fastställt att en person som under en viss tid, till förmån för någon annan och enligt dennes anvisningar, utför tjänster i utbyte mot vilka han erhåller ersättning skall anses såsom arbetstagare inom ramen för artikel 48 i fördraget och för förordning nr 1612/68,[29] medan en person är arbetstagare i den mening som avses i förordning nr 1408/71 då han är obligatoriskt eller frivilligt försäkrad, om så bara mot en enda risk, enligt ett allmänt eller särskilt system för social trygghet som anges i artikel 1 a i förordning nr 1408/71, oavsett om ett anställningsförhållande föreligger eller inte.

47. Då rådet reglerade situationen för den som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i en stat och som flyttar till en annan medlemsstat för att utföra ett tidsbegränsat arbete, krävde det inte att personen i fråga skulle utöva sin verksamhet

27 — Punkt 19 (ovan fotnot 20).

28 — Dom av den 12 maj 1998 i mål C-85/96, Martínez Sala (REG 1998, s. I-2691), punkterna 32 och 36.

29 — Rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33).

som egenföretagare även i den andra medlemsstaten för att kunna fortsätta att omfattas av den förstnämnda medlemsstatens lagstiftning under utsändningsperioden. Gemenskapslagstiftaren avsåg att i begreppet "arbete" inbegripa all ekonomisk verksamhet, oberoende av vilken beskaffenhet denna anses ha enligt arbetsrätten eller den andra statens lagstiftning om social trygghet.

48. I domen i målet De Jaeck [30] har domstolen dragit några slutsatser som är relevanta för avgörandet av detta mål då den har fastställt att en logisk och sammanhängande tolkning av den personkrets på vilken förordningen är tillämplig och av systemet med kollisionsnormer som införts genom förordningen medför att de omstridda begreppen i förordningens avdelning II skall tolkas mot bakgrund av definitionerna i förordningens artikel 1 a, även om det är riktigt att bestämmelserna i avdelning II bokstavligen avser verksamhet som anställd och verksamhet som egenföretagare och inte anställda och egenföretagare. På samma sätt som en arbetstagares beteckning som anställd eller egenföretagare, i den mening som avses i artiklarna 1 a och 2.1 i förordningen, följer av det nationella system för social trygghet till vilket denna arbetstagare är ansluten, skall begreppen verksamhet som utövas av anställd och av egenföretagare enligt avdelning II i förordningen avse verksamheter som anses som sådana enligt den lagstiftning som är tillämplig i fråga om social trygghet i den medlemsstat inom vars territorium dessa verksamheter utövas.

30 — Punkterna 22 och 23 (ovan fotnot 20).

49. I enlighet med dessa principer och för att återvända till tolkningen av artikel 14a.1 a, skall den ekonomiska verksamheten betecknas som verksamhet som utövas av egenföretagare genom lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där den normalt utövas. När detta väl har skett kan personen i fråga tillerkännas status som egenföretagare.

50. Omständigheterna i detta mål illustrerar att domstolen har utformat en perfekt logisk och sammanhängande tolkning av den personkrets på vilken förordningen är tillämplig och av systemet med kollisionsnormer. Sökandena i tvisten vid den nationella domstolen utövar normalt en ekonomisk verksamhet i Förenade kungariket. Med tillämpning av den allmänna principen är de föremål för *lex loci laboris*, som i deras fall är Förenade kungarikets lagstiftning. I denna lagstiftning om social trygghet betraktas verksamheten som "verksamhet som utövas av egenföretagare". I enlighet med förordning nr 1408/71 är sökandena därför "egenföretagare". Om sökandena hade flyttat över sin ekonomiska verksamhet från Förenade kungariket till Belgien skulle de enligt förordningen i stället ha betecknats som anställda, eftersom en verksamhet som operasångare betraktas som en verksamhet som utövas av anställd i det sistnämnda landets lagstiftning om social trygghet. I båda fall är begreppen fullständigt oberoende av den beteckning som dessa verksamheter erhåller genom arbetsrätten i de respektive medlemsstaterna.

Detta exempel visar hur lätt lagstiftningen om social trygghet inom två olika medlemsstater kan tillskriva en och samma verksamhet olika karaktär. Detta skapar ett behov av samordning för att migrerande arbetstagare skall kunna omfattas av en och samma lagstiftning oavsett i vilka situationer de befinner sig och därvid gäller att denna lagstiftning skall kunna definieras klart och entydigt inom hela gemenskapen.

51. Som jag redan tidigare har konstaterat i min undersökning, har den allmänna principen om att en arbetstagare skall vara föremål för *lex loci laboris* några undantag som gör det möjligt för personen i fråga att för en tid fortsätta att omfattas av lagstiftningen i den stat där han normalt utövar sin verksamhet. Ett första villkor för att denna rätt skall erkännas innebär att det arbete som arbetstagaren sänds till den andra medlemsstaten för att utföra inte väntas vara längre än tolv månader. Under vissa omständigheter kan denna period förlängas med ytterligare tolv månader. Detta villkor tillämpas på samma sätt på alla arbetstagare.

För anställda, dit också sjömän räknas, uppställs som ett andra villkor att dessa under utsändningsperioden skall utföra sitt arbete för företagets räkning. Enligt min uppfattning handlar detta villkor inte så mycket om att en utsänd arbetstagare i egentlig mening skall utföra sitt arbete som anställd i den andra medlemsstaten, utan snarare om att han skall behålla sin anställning i det företag till vilket han normalt är knuten. Då berörs han inte av hur den konkreta verksamhet som han utövar i den andra staten betecknas genom dess lagstiftning om social trygghet, eftersom denna lagstiftning inte är tillämplig.

För sjömän som normalt är egenföretagare innebär det andra villkoret att de under utsändningsperioden, ombord på ett fartyg som för en annan medlemsstats flagga, skall utföra arbete som egenföretagare.

52. För att den som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat och som utför ett arbete i en annan medlemsstat skall fortsätta att omfattas av den förstnämnda statens lagstiftning om social trygghet verkar förordning nr 1408/71 emellertid inte ställa upp något villkor förutom att arbetet skall vara tillfälligt.

53. Innebär detta till exempel att en person kan ansluta sig till en medlemsstats system för social trygghet för egenföretagare, flytta till en annan medlemsstat för att utföra ett arbete inom bygg- och anläggningsområdet under ett år och göra gällande att lagstiftningen om social trygghet i den andra staten inte är tillämplig på honom, då han vill fortsätta att omfattas av den förstnämnda statens lagstiftning?

54. Jag tror inte att artikel 14a.1 a möjliggör ett sådant kringgående av lagen och att missbruk endast kan komma i fråga om inte tillräcklig uppmärksamhet ägnas åt den situation som skall föreligga för att bestämmelsen skall kunna tillämpas.

55. Det är riktigt att en egenföretagare, i enlighet med artikel 13.2 b i förordning nr 1408/71, omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat inom vars territorium han utövar sin verksamhet. När denna lagstiftning väl har fastställts är det endast den som gäller så länge egenföretagarens situation är oförändrad.

För att det skall vara fråga om ett utsändande i enlighet med artikel 14a.1 a och med ovan beskrivna fördelar krävs det emellertid också att den berörda parten "normalt" utövar verksamhet som egenföretagare i en av medlemsstaterna. Detta villkor är uppenbarligen inte uppfyllt om någon en dag ansluter sig till systemet för social trygghet för egenföretagare och nästa dag ansöker om blankett E 101 för att med stöd av densamma kunna bege sig till en annan medlemsstat för att arbeta där.

56. I enlighet med fast rättspraxis skall villkoren för rätten eller skyldigheten att ansluta sig till ett system för social trygghet eller till en del av detta system fastställas genom varje medlemsstats lagstiftning, förutsatt att det inte sker någon diskriminering, i detta avseende mellan egna medborgare och medborgare i övriga medlemsstater. [31]

I gemenskapsrätten berörs inte de villkor som uppställs i medlemsstaterna för att de personer som utövar ekonomisk verksamhet inom deras territorium skall kunna anslutas till ett socialförsäkringssystem. När den behöriga institutionen i en medlemsstat tillämpar en bestämmelse i förordning nr 1408/71, såsom artikel 14a.1 a, och härvid kan tillerkänna den berörda parten en rätt enligt denna förordning, utövar den i sin egenskap av institution emellertid en behörighet som den har till följd av gemenskapsrätten. Institutionen skall följaktligen förvissa sig om att bestämmelsens villkor är uppfyllda, innan den tillerkänner den berörda parten rätten att fortsätta att omfattas av sin ursprungsstats lagstiftning medan han arbetar i en annan medlemsstat.

57. När skall villkoren för att artikel 14a.1 a skall vara tillämplig anses vara uppfyllda?

31 — Dom av den 28 februari 1989 i mål 29/88, Schmitt (REG 1989, s. 581) och av den 20 oktober 1993 i mål C-297/92, Baglieri (REG 1993, s. I-5211), punkt 13.

Enligt min mening är det fråga om flera villkor:

— Det första villkoret innebär att verksamheten som egenföretagare, som medför anslutning till det aktuella systemet för social trygghet, skall vara "normal", vilket redan från början borde utesluta skenbar anslutning.

— Det andra villkoret innebär att den berörda parten skall flytta till en annan medlemsstat "för att utföra arbete". I bestämmelsen nämns det inget om att bege sig i väg för att arbeta eller utöva en ekonomisk verksamhet, och inte heller används det något annat tänkbart uttryck. Att utföra arbete innebär att genomföra ett konkret och bestämt arbete, som definieras i förväg, och som kan intygas genom relevanta kontrakt, som sökandena i tvisten vid den nationella domstolen har gjort.

— Det tredje villkoret hänger samman med det föregående och innebär att arbetet inte får väntas vara längre än tolv månader, och att det som mest kan ske en förlängning med ytterligare tolv månader, om den tid under vilken arbetet utförs förlängs till följd av oförutsedda omständigheter. Varaktigheten skall alltså ha uppskattats i förväg och framgå av intyget.

— Den fjärde villkoret innebär att det skall vara fråga om just ett arbete, vilket utesluter att flera arbeten utförs efter varandra, vare sig det är fråga om samma eller flera uppdragsgivare, då det enligt min mening i så fall skulle krävas separata intyg.

— Det femte villkoret är underförstått och innebär att den berörda parten skall bibehålla sin infrastruktur, hur begränsad den än är, medan han arbetar i en annan medlemsstat. Denna underliggande struktur är nödvändig för att han skall kunna utöva sin verksamhet och gör det möjligt för honom att fortsätta att utöva den på ett normalt sätt när han väl har återvänt.

58. När jag jämför villkoren för de olika typerna av arbetstagare, kan jag konstatera att artikel 14.1 a i förordning nr 1408/71 inte kräver att en anställd som har sänts till en annan medlemsstat tidigare normalt skall ha varit anställd i ursprungsstaten, även om han endast skall fortsätta att omfattas av den siststnämnda statens lagstiftning om social trygghet under förutsättning att han skall utföra arbetet för det företag hos vilket han är anställd. I detta fall måste de arbetstagare inbegripas som har anlitats i den medlemsstat där företaget har sitt säte eller en filial, för att sändas ut till en annan medlemsstat. [32] Det avgörande i fallet med anställda är att dessa sänds ut av det företag som de normalt är knutna till, det vill säga att det föreligger ett

32 — Denna fråga har redan utretts av domstolen i domarna i målen Van der Vecht och Manpower (ovan fotnot 24).

anställningsförhållande mellan arbetstagaren och det företag som sänder ut honom.

59. Om det däremot är fråga om en person som är egenföretagare i en medlemsstat och som flyttar till en annan medlemsstat för att utföra arbete där, kräver artikel 14a.1 a att denne *normalt* skall utöva verksamhet som egenföretagare i den första staten för att kunna fortsätta att omfattas av dess lagstiftning om social trygghet. Det avgörande i fallet med egenföretagare är att dessa normalt utövar sin verksamhet i en medlemsstat. Jag vill betona att detta villkor är uppfyllt och att egenföretagaren kan anses ha flyttat för att utföra ett visst arbete under en förutbestämd tid om han under denna tid bibehåller den infrastruktur, som är nödvändig för att han skall kunna utöva sin verksamhet i ursprungsstaten, eftersom det annars skulle vara svårt för honom att återvända och på ett normalt sätt fortsätta att utöva sin verksamhet som egenföretagare när arbetet i den andra medlemsstaten väl har utförts.

Med infrastruktur menar jag, utan att vilja ge en uttömmande uppräkning, till exempel kontor, inbetalning av avgifter till systemet för social trygghet, inbetalning av direkt skatt och skatt på yrkesverksamheten, innehav av ett visitkort och av ett redovisningsnummer för mervärdesskatt samt inskrivning i handelskammare och branschorganisationer och inbetalning av avgifter till dessa. Allt detta kan naturligtvis få undergå nödvändiga kontroller under ledning av den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning den berörda parten fortsätter att omfattas av. Dessa kontroller kan antingen ske ex officio eller på begäran av den behöriga institutionen i den medlemsstat där arbetet utförs.

60. På grund av ovanstående resonemang föreslår jag att domstolen ger den nationella domstolen det svaret att begreppet "arbete", som återfinns i artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/71 avser all ekonomisk verksamhet, oberoende av i vilken form den utövas, och det faktum att lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs innebär att arbetet anses som verksamhet som utövas av anställd eller av egenföretagare saknar relevans vad gäller tillämpningen av denna bestämmelse.

B — *Den andra frågan*

61. Den nationella domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i hur det skall avgöras om en person samtidigt utövar verksamhet som anställd och som egenföretagare i olika medlemsstater, en situation som behandlas i artikel 14c i förordning nr 1408/71.

62. Sökandena har hävdat att det skall vara fråga om ett kontinuerligt och samtidigt utövande av verksamhet i två medlemsstater under en obestämd tid för att arti-

kel 14c skall vara tillämplig. I alla händelser skall det dock vara fråga om en längre tid än den som de tillbringade i Belgien för att framföra en opera. Dessutom skall både den verksamhet som utövas av egenföretagare och den som utövas av anställd snarare vara varaktig än tillfällig, och de bör utövas inom ramen för en viss stabil och ständig integration i de båda staternas näringsliv.

63. TRM anser att artikel 14c reglerar situationer som utmärks av en viss varaktighet, medan artikel 14a hänför sig till situationer med begränsad varaktighet. På grund av detta har den föreslagit att verksamhet som utövas "samtidigt" enligt artikel 14c skall förklaras innebära att den berörda parten omfattas av lagstiftningen om social trygghet för det arbete som han utför som anställd i en eller flera medlemsstater under en tid som inte väntas vara längre än tolv månader, och samtidigt omfattas av lagstiftningen om social trygghet för den verksamhet som han under samma tid utför som egenföretagare i en eller flera medlemsstater.

64. Den franska regeringen menar att det är fråga om ett samtidigt utövande av verksamhet som anställd och som egenföretagare i en eller flera andra medlemsstater från den tidpunkt då den berörda parten, på grund av att han utövar dessa verksamheter, omfattas av två eller flera medlemsstaters lagstiftning om social trygghet för anställda och egenföretagare samtidigt.

65. Den tyska regeringen anser å sin sida att man kan tala om "samtidigt" utövande av verksamhet i två medlemsstater när den berörda parten arbetar med en viss regelbundenhet och alternerar mellan var och en av dessa medlemsstater. Han skall inte endast anlitas för ett eller två åtaganden i en annan medlemsstat, som i fallet med artisterna i målet vid den nationella domstolen.

66. Den nederländska regeringen är av den uppfattningen att det i varje enskilt fall, för att avgöra huruvida en person i enlighet med artikel 14c "samtidigt" utövar verksamhet i flera medlemsstater, är påkallat med olika överväganden: om det ingår i en persons normala arbetsplan att utöva verksamheter i två eller flera länder, om dessa verksamheter utövas regelbundet och om de faktiskt existerar. Med tillämpning av dessa kriterier har regeringen dragit den slutsatsen att artikel 14c i förordning nr 1408/71 inte är tillämplig på sökandena i målet vid den nationella domstolen, eftersom de endast arbetade i Belgien medan det verk som de deltog i uppfördes och återvände till sitt ursprungsland efter föreställningarna.

67. Den brittiska regeringen har hävdat att artikel 14c är tillämplig på en person som på ett varaktigt sätt kombinerar en verksamhet som egenföretagare i en stat med en verksamhet som anställd i en annan medlemsstat.

68. Kommissionen har förklarat att det huvudsakliga kriteriet för att det skall kunna anses vara fråga om ett samtidigt utövande i enlighet med artikel 14c är att verksamheterna upprepas på ett regelbundet och förutsebart sätt i två eller flera medlemsstater under en viss tid, som lika väl kan omfatta en månad som flera år. I detta avseende har det inte så stor betydelse hur länge verksamheterna utövas parallellt eller under regelbundet alternerande och de behöver inte heller vara tidsbegränsade.

69. För att tolka artikel 14c i förordning nr 1408/71 och för att närmare bestämt avgöra när en person samtidigt utövar verksamhet som anställd och som egenföretagare i olika medlemsstater anser jag att det är nödvändigt att återigen hänvända sig till artikelns ordalydelse och härvid beakta det sammanhang som den ingår i.

70. Beträffande ordalydelsen kan jag konstatera att bestämmelsen kräver att det skall vara fråga om ett samtidigt utövande av verksamhet som anställd och som egenföretagare i olika medlemsstater. Det är för övrigt det enda villkoret.

I den mån denna situation avgör vilken lagstiftning som är tillämplig på en person som utövar ekonomisk verksamhet i två eller flera medlemsstater är den jämförbar med de situationer som regleras genom artikel 14.2, som avser en person som normalt är anställd i två eller flera medlemsstater och genom artikel 14a.2, som avser en person som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i två eller flera medlemsstater.

71. Emellertid är skillnaden mellan artikel 14c å ena sidan och artiklarna 14 och 14a å andra sidan väsentlig. I den förstnämnda artikeln krävs endast att verksamheterna skall utövas samtidigt, utan att någon av dessa normalt skall utövas i en eller flera medlemsstater. I de andra två föreskrifterna krävs det däremot att verksamheterna normalt skall försiggå i båda staterna.

72. För det första är artikel 14c i praktiken endast tillämplig om personen i fråga varken förflyttar sig enligt artikel 14.1 a eller enligt artikel 14a.1 a, eftersom lagstiftningen i den medlemsstat där han anställdes eller i den medlemsstat där han normalt utövar verksamhet som egenföretagare fortsätter att vara tillämplig i båda fallen, utan att lagstiftningen i den medlemsstat där det tillfälliga arbetet utförs kan ha någon betydelse för hur arbetet betecknas.

73. Mot bakgrund av domen i målet De Jaeck [33] är denna bestämmelse för det andra tillämplig på en person som i en medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av egenföretagare vad avser anslutningen till det motsvarande systemet för social trygghet, samtidigt som han i en annan medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av anställd vad gäller anslutningen till det system som är tillämpligt på anställda.

Fallet med den franske medborgaren Claude Hervein, som var bosatt i Frankrike, som hade varit yrkesverksam som styrelseordförande och verkställande direktör eller särskilt befullmäktigad styrelseledamot i olika bolag med säte i Frankrike och i Belgien och som genom den franska lagstiftningen om social trygghet betraktades som anställd, medan han genom den belgiska lagstiftningen betecknades som egenföretagare, är ett bra exempel på ett fall där artikel 14c är tillämplig. [34]

74. Om dessa villkor är uppfyllda anser jag liksom kommissionen att det inte har så stor betydelse hur länge de parallella eller regelbundet alternerande verksamheterna utövas och att de inte heller behöver vara tidsbegränsade.

75. Av de skäl som jag just har redogjort för föreslår jag att domstolen ger den nationella domstolen det svaret att en person samtidigt utövar verksamhet som anställd och som egenföretagare i olika medlemsstater, i den mening som avses i artikel 14c i förordning nr 1408/71, när han, utan att befinna sig i någon av de situationer som regleras i artikel 14.1 och 14a.1, i en medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av anställd vad avser anslutningen till det motsvarande systemet för social trygghet, samtidigt som han i en annan medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av egenföretagare vad gäller anslutningen till det system som är tillämpligt på egenföretagare.

C — *Den tredje frågan*

76. Genom den tredje frågan, som enligt min mening bör undersökas i sin helhet, vill den nationella domstolen veta vilka rättsverkningar den blankett, vars avlämnande det särskilt föreskrivs om i artiklarna 11a och 12a.7 i förordning nr 574/72, har, och närmare bestämt om blanketten har rättsgrundande verkan eller om den enbart är en förklarande handling och om den skall tillerkännas retroaktiv verkan.

33 — Ovan fotnot 20.

34 — Se dom av den 30 januari 1997 i mål C-221/95, Hervein och Hervillier (REG 1997, s. I-609) och det förslag till avgörande som jag lade fram i detta mål den 11 juli 1996 (REG 1997, s. I-611).

77. Sökandena i tvisten vid den nationella domstolen har hävdat att den blankett som har utfärdats av den behöriga institutionen *prima facie* har bindande verkan för en institution för social trygghet i en annan medlemsstat, liksom för arbets- respektive uppdragsgivaren, i den mån blanketten innehåller uppgifter om tillämplig lagstiftning och en begränsning av den tid under vilken den berörda parten fortsätter att omfattas av denna lagstiftning. Om institutionen i den andra medlemsstaten vill lämna blanketten utan avseende, därför att den hyser tvivel angående dess giltighet eller innehåll, skall den i syfte att kontrollera dessa båda aspekter kontakta den institution som har utfärdat blanketten. Om de båda institutionerna inte kan komma överens, skall institutionen i den andra medlemsstaten vända sig till administrativa kommissionen. Blanketten fortsätter att ha bindande verkan för institutionen för social trygghet i den andra medlemsstaten så länge denna verkan inte ogilitgförklaras av administrativa kommissionen.

78. TRM har anfört att den inte kan åläggas att godkänna blanketten, eftersom den belgiska institutionen för social trygghet, som den är avsedd för, vägrar att godkänna den. Den anser att denna handling endast har bindande verkan för institutionen för social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs, om det däri intygas att arbetet utförs av egenföretagare och den innehåller uppgifter om tillämplig lagstiftning. Den bindande verkan varar så länge blanketten inte återkallas eller ändras av den institution för social trygghet som har utfärdat den eller genom ett rättsligt beslut. Om arbetet i den andra medlemsstaten redan har inletts när blankett E 101 utfärdas eller läggs fram saknar den bindande och retroaktiv verkan.

79. Den franska regeringen anser att institutionen för social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs skall godta uppgifterna i blankett E 101, som har utfärdats av institutionen i den medlemsstat där den berörda parten är etablerad, och tillerkänna denna blankett retroaktiv verkan.

80. Den tyska regeringen är av den uppfattningen att den omstridda blanketten endast ger upphov till skyldigheter gentemot den institution för social trygghet som den har utfärdats av och inte gentemot den institution som är belägen i den medlemsstat där arbetet utförs och som inte har varit delaktig vid utfärdandet. Orsaken till detta är att blanketten är ett intyg på att den berörda parten fortsätter att omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där den förstnämnda institutionen är belägen. Under dessa omständigheter kan blankett E 101 ha en verkan som sträcker sig tillbaka till tiden före dess utfärdande eller framläggande.

81. Den nederländska regeringen anser att blankett E 101 varken har bindande verkan för institutionen i den medlemsstat där verksamheten utövas eller för den person som har anställt eller anlitat en arbetstagare för att utföra vissa arbeten, men att den ger upphov till en presumtion för att det är fråga om en av de situationer som behandlas i avdelning II i förordning nr 1408/71. Institutionen på den plats där arbetet utförs kan emellertid styrka att den

person till vilken blanketten har utfärdats utför ett arbete som inte motsvarar uppgifterna i blanketten. I den mån situationen faktiskt motsvarar uppgifterna i blanketten, kan denna tillerkännas retroaktiv verkan.

82. Den brittiska regeringen är av en annan åsikt än de andra som har lämnat in skriftligt yttrande i detta förfarande. Den har föreslagit att domstolen skall förklara att blankett E 101 har bindande verkan för institutionen för social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs och även för den person för vars räkning arbetet utförs i denna andra medlemsstat, om den institution som har utfärdat blanketten inte återkallar den. Den har också föreslagit att blanketten skall ha retroaktiv verkan om de perioder som intygas i den redan har löpt ut vid tidpunkten då den utfärdas eller läggs fram.

83. Kommissionen menar å sin sida att den omstridda blanketten inte utgör ett ovedersägligt bevis i förhållande till institutionen i den andra medlemsstaten eller i förhållande till den person för vars räkning arbetstagaren utför arbetena i fråga. Den har också hävdat att det inte finns något som talar emot att blanketten kan ha retroaktiv verkan även om det faktum att den utfärdas när arbetet i den andra medlemsstaten väl har påbörjats, eller till och med när det redan har avslutats, kan ge upphov till rimliga tvivel både för institutionen i denna medlemsstat och för den person som har anställt eller anlitat arbetstagaren, liksom klara administrativa problem.

84. I artikel 11a och artikel 12a.7 i förordning nr 574/72 föreskrivs att den institution som har utsetts av den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig skall utfärda ett intyg av vilket det bland annat skall framgå att egenföretagaren respektive den anställde fortsätter att omfattas av denna lagstiftning. Administrativa kommissionen utförde en av sina uppgifter enligt artikel 2 i förordning nr 574/72 då den skapade många standardblanketter i syfte att underlätta tillämpningen av förordningarna nr 1408/71 och 574/72. Intyget om tillämplig lagstiftning motsvarar standardblanketten E 101, som, bland flera andra standardblanketter, administrativa kommissionen godkände i sitt beslut nr 130. [35]

85. I sin dom i målet Knoeller [36] har domstolen förklarat att artiklarna 33 och 34 i förordning nr 4, [37] som är föregångare till förordning nr 574/72, liksom de beslut som administrativa kommissionen antog om blankett E 26 (som är avsedd att intyga försäkringsperioder och som för närvarande motsvarar blankett E 205), [38] skall tolkas mot bakgrund av artiklarna 48—51 i fördraget, som utgör grunden, ramen och gränserna för de förordningar som har antagits i fråga om social trygghet. Domstolen har tillagt att dessa artiklar syftar till att främja den fria rörligheten för arbetstagare inom den gemensamma marknaden, genom att göra det möjligt för dessa att

35 — Ovan fotnot 10.

36 — Dom av den 11 mars 1982 i mål 93/81, Knoeller (REG 1982, s. 951), punkt 9.

37 — Rådets förordning nr 4 av den 3 december 1958 om tillämpningen av förordning nr 3 (EGT 30, 1958, s. 597).

38 — Den aktuella modellen antogs genom beslut nr 158 av Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare av den 27 november 1995 om de nödvändiga standardblanketterna för tillämpningen av rådets förordningar (EEG) nr 1408/71 och (EEG) nr 574/72 (E 201—E 215) (EGT L 336, 1996, s. 1).

bland annat åberopa de rättigheter som uppkommer till följd av de arbetsperioder som har fullgjorts i olika medlemsstater. Följaktligen skall rättsverkan av blankett E 26 uppskattas så, att den ändamålsenliga verkan som följer av de ovannämnda artiklarna och av förordningarna om migrerande arbetstagares rättigheter i fråga om social trygghet inte äventyras.

86. Som jag har påpekat är blankett E 101 ett intyg om tillämplig lagstiftning. Här är det av intresse att den är tillämplig på de fall som det föreskrivs om i artikel 14.1 a, 14a.1 a och 14c.1 a. Den ena sidan fylls i av den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning arbetstagaren omfattas av och på baksidan finns anvisningar. De uppgifter som intygas är enligt den svenska versionen av modellen följande:

— personens status, om han är anställd eller egenföretagare,

— den anställdes eller egenföretagarens personuppgifter, hans stadigvarande adress och försäkringsnummer,

— arbetsgivarens adress eller den plats där verksamheten som egenföretagare utövas,

— den ungefärliga tid, med angivande av första och sista dag, då arbetstagaren skall vara utsänd eller egenföretagaren skall utöva verksamhet,

— namn på och adress till det företag för vilket arbetet skall utföras, och

— det land vars lagstiftning den berörda parten skall fortsätta att omfattas av, med närmare uppgift om den bestämmelse i förordning nr 1408/71 som är tillämplig på utsändandet, med angivande av första och beräknad sista dag.

Det sista avsnittet är förbehållet den institution som utfärdar intyget och skall innehålla: institutionens namn, adress, det datum då handlingen utfärdas, den behöriga personens underskrift och institutionens stämpel.

87. På baksidan finns anvisningar både för arbetstagaren och för den behöriga institutionen på vistelseorten. Beträffande institutionen i den stat vars lagstiftning arbetstagaren omfattas av, anges endast att den på begäran skall fylla i och överlämna

blanketten till arbetstagaren eller dennes arbetsgivare. Institutionen skall också skicka ett exemplar av blanketten till ONSS i Bryssel när en arbetstagare sänds ut till Belgien.

88. De blanketter E 101 som har tillförts handlingarna i målet och som gäller det faktum att sökandena i tvisten vid den nationella domstolen har sänts ut för att medverka vid en operaföreställning i Bryssel, har utfärdats och stämplats av "Department of Social Security, Overseas Branch" i Newcastle upon Tyne, som vid tiden i fråga hade utsetts av den behöriga myndigheten i denna medlemsstat i enlighet med den ändring som hade införts i punkt 1 under rubrik L i bilaga 10 till förordning nr 574/72 genom förordning (EEG) nr 2195/91.[39] Enligt dessa blanketter skall brittisk lagstiftning vara tillämplig under utsändandet, vars varaktighet för övrigt bestyrks i sökandenas kontrakt.

Det förefaller alltså som om de villkor som uppställs i artikel 14a.1 a är uppfyllda. Som jag klargjorde vid min undersökning av den första tolkningsfrågan är det nämligen fråga om personer som normalt utövar verksamhet som egenföretagare i Förenade kungariket, som flyttar för att utföra ett konkret arbete, vars innehåll beskrivs i ett kontrakt och vars varaktighet, från påbörjandet till slutförandet, är känd sedan tidigare.

39 — Rådets förordning (EEG) nr 2195/91 av den 25 juni 1991 om ändring av dels förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, dels förordning (EEG) nr 574/72 om tillämpningen av förordning (EEG) nr 1408/71 (EGT L 206, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 46).

Det faktum att denna blankett utfärdas till förmån för en medlem med en förklaring om att ursprungsstatens lagstiftning fortsätter att vara tillämplig så länge arbetet i fråga utförs i en annan medlemsstat, innebär i praktiken inte endast att den utsända arbetstagaren kommer att slippa att erlägga avgifter i den andra staten, utan också att institutionen i den förstnämnda staten åläggs att svara för dennes sociala trygghet.

89. I sitt förslag till avgörande i målet Calle Grenzshop Andresen[40] avgav generaladvokaten Lenz ett utförligt och välgrundat yttrande om de avsedda rättsverkningarna hos blankett E 101, som jag fullständigt håller med om.

90. Hans resonemang i detta mål var motiverat på grund av att den nationella domstolen som hade ställt tolkningsfrågorna antog att blankett E 101, som hade lagts fram i målet vid den nationella domstolen, hade utfärdats av en myndighet som saknade behörighet. Skillnaden mellan detta och det aktuella målet består i att det nu är den belgiska institutionen för social trygghet som kategoriskt vägrar att tillerkänna blanketterna E 101 något värde, inte i ett konkret fall, för att den tvivlar på att de uppgifter som intygas är sanna, utan systematiskt, i alla de fall då den behöriga institutionen i Förenade kungariket har

40 — Förslag till avgörande i mål Calle Grenzshop Andresen (ovan fotnot 18), (REG 1995, s. I-271, särskilt s. I-282).

utfärdat dessa blanketter till förmån för personer som utövar verksamhet som egenföretagare i denna medlemsstat.

91. I sitt ovannämnda förslag till avgörande har generaladvokaten Lenz på mycket goda grunder påpekat följande: "Om ett intyg från den behöriga myndigheten i en medlemsstat utan vidare skulle kunna ifrågasättas av den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat skulle detta förfela syftet med en formaliserad bevisföring genom en bindande förklaring över vilken lagstiftning som är tillämplig. Därigenom skulle en av grundprinciperna i förordning nr 1408/71 äventyras, nämligen att endast *en enda* medlemsstats lagstiftning skall vara tillämplig." [41]

92. I domen i målet Romano, [42] där det var fråga om att avgöra giltigheten hos administrativa kommissionens beslut nr 101 om vilket datum som skall beaktas vid fastställandet av tillämpliga växelkurser för värderingen av vissa förmåner, förklarade domstolen å andra sidan att ett organ som administrativa kommissionen av rådet inte kunde ges behörighet att fatta normativa beslut och att denna administrativa kommission inte kan förplikta de institutioner för social trygghet som ansvarar för tillämpningen av gemenskapsrätten inom detta område att tillämpa vissa metoder eller godkänna vissa tolkningar vid tillämpningen av gemenskapsrätten, trots att den kan besluta om stöd till dessa institutioner.

93. Jag anser alltså att en blankett med ovannämnda egenskaper, som har antagits av administrativa kommissionen för att underlätta tillämpningen av förordning nr 1408/71, endast har förklarande verkan, men att den i egenskap av *juris tantum* presumeras vara giltig med avseende på de uppgifter som däri intygas och är bindande för den behöriga institutionen i den medlemsstat som arbetstagaren förflyttar sig till för att utföra det tillfälliga arbetet.

Enligt min mening kan det intyg som har utfärdats av den behöriga myndigheten i en medlemsstat och som avser tillämplig lagstiftning, endast i vid bemärkelse rikta sig till de nationella myndigheterna i en annan medlemsstat och närmare bestämt, till den behöriga institutionen i denna stat. Av detta skäl kan den för vars räkning arbetet utförs endast bli bunden av blankett E 101 i den mening som jag har klargjort, om den genom lagstiftningen om social trygghet utses till behörig institution i det konkreta fallet. [43]

94. I domen i målet Knoch [44] har domstolen svarat på flera tolkningsfrågor från

41 — Ibidem, punkt 61.

42 — Dom av den 14 maj 1981 i mål 98/80, Romano (REG 1981, s. 1241), punkt 20.

43 — Se till exempel dom av den 3 juni 1992 i mål C-45/90, Paletta (REG 1992, s. I-3423; svensk specialutgåva, volym 12, s. 115). I enlighet med Förbundsrepubliken Tysklands lagstiftning är arbetsgivaren den institution som är behörig att kontant betala ut sjukersättning till arbetstagaren under de första sex veckornas sjukfrånvaro.

44 — Dom av den 8 juli 1992 i mål C-102/91, Knoch (REG 1992, s. I-4341), punkterna 53 och 54.

Bundessozialgericht, som bland annat ville veta om den andra medlemsstatens institution och domstolar är bundna av det intyg som avses i artikel 84.2 i förordning nr 574/72 och som är tillämpligt på arbetslösa som under sin senaste anställning har varit bosatta i en annan medlemsstat än den behöriga staten. Domstolen påminde först om att detta intyg är en standardblankett som har avfattats av administrativa kommissionen, vars beslut inte kan vara normativa. Den förklarade därpå att den behöriga institutionen i den berörda partens bosättningsstat, eller den nationella domstolen, som är behörig vid rättsliga förfaranden, fortsätter att ha full frihet när den prövar intygets innehåll. Följaktligen utgör inte det intyg som har utfärdats i enlighet med artikel 84.2 i förordning nr 574/72 ett ovederläggligt bevis i förhållande till en annan medlemsstats domstolar eller institutioner, som är behöriga i fråga om arbetslöshet.

95. Om blankett E 101 i ett konkret fall visar sig innehålla materiella fel eller om den har utfärdats av den behöriga institutionen i en medlemsstat på grundval av oriktiga uppgifter, skall denna institution ogiltigförklara intyget och från och med denna tidpunkt ånyo undersöka vilken lagstiftning som är tillämplig på den berörda parten under perioden i fråga. Det finns naturligtvis ingenting som hindrar att institutioner i olika medlemsstaterna kontaktar varandra när de tvivlar på att en bestämmelse är tillämplig i det konkreta fallet och på det bevis som den berörda parten har lagt fram.

96. Vad beträffar den bindande verkan som blankett E 101 har i tiden, föreskrivs det varken i förordningarna nr 1408/71 och 574/72 eller i de beslut som hittills har fattats av administrativa kommissionen om någon tidsfrist inom vilken intyget om tillämplig lagstiftning skall utfärdas och inte heller anges det hur långvariga dess verkningar är.

Emellertid kan jag konstatera att den period mellan två konkreta datum under vilken den berörda parten fortsätter att omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där han normalt utövar verksamhet som egenföretagare intygas i blanketten. Dessutom anges det datum då den utfärdades. Eftersom det är fråga om en förklaring som rör en viss tid, anser jag inte att dess verkan av någon anledning skall begränsas i tiden, i den bemärkelsen att den förlorar all betydelse efter utgången av en viss frist.

97. Jag anser att samma resonemang är tillämpligt på dess eventuella retroaktiva verkan, i synnerhet som det i artikel 1 i administrativa kommissionens beslut nr 126 [45] stipuleras att den institution som det föreskrivs om i artiklarna 11 och 11a i förordning nr 574/72 skall utfärda ett intyg

45 — Beslut nr 126 av Europeiska gemenskapernas administrativa kommission för social trygghet för migrerande arbetare av den 17 oktober 1985 om tillämpningen av artiklarna 14.1 a, 14a.1 a och 14b.1 och 14b.2 i förordning (EEG) nr 1408/71 (EGT C 141, 1986, s. 3).

om tillämplig lagstiftning (blankett E 101), även om det ansöks om att detta intyg skall utfärdas för den anställde eller för den egenföretagare som det bland annat föreskrivs om i artikel 14a.1 a i förordning nr 1408/71, när verksamheten redan har påbörjats inom en annan medlemsstat än den behöriga staten.

Intyget skall ha retroaktiv verkan beträffande den period det gäller om det utfärdas när arbetet redan har påbörjats, eller till och med när det har slutförts, om det har varit mycket kortvarigt.

98. Jag föreslår alltså att domstolen skall svara på den tredje frågan enligt följande: Blankett E 101 har endast förklarande verkan, men i egenskap av *juris tantum* presumeras den vara giltig i alla de avseenden som däri intygas, och den är bindande för den behöriga institutionen i den medlemsstat som arbetstagaren förflyttar sig till för att utföra det tillfälliga arbetet. Den person för vars räkning arbetet utförs kan endast bli bunden av denna blankett om den enligt den nationella lagstiftningen om social trygghet utses till behörig institution i det konkreta fallet. Eftersom det inte föreskrivs någon frist för utfärdande av blankett E 101 i de bestämmelser som har undersökts och det inte heller anges hur långvariga dess verkningar är, finns det ingen anledning att begränsa dess giltighetstid eller att inte tillerkänna den retroaktiv verkan.

Förslag till avgörande

99. I enlighet med ovanstående överväganden föreslår jag att domstolen besvarar de tolkningsfrågor som har ställts av Tribunal du travail de Bruxelles enligt följande:

1) Begreppet arbete, som återfinns i artikel 14a.1 a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, och senare enligt rådets

förordning (EEG) nr 3811/86 av den 11 december 1986, avser all ekonomisk verksamhet, oberoende av i vilken form den utövas. Att lagstiftningen om social trygghet i den medlemsstat där arbetet utförs innebär att arbetet anses som verksamhet som utövas av anställd eller av egenföretagare saknar relevans vad gäller tillämpningen av denna bestämmelse.

2) En person utövar samtidigt verksamhet som anställd och som egenföretagare i olika medlemsstater i den mening som avses i artikel 14c i förordning nr 1408/71 när han, utan att befinna sig i någon av de situationer som regleras i artikel 14.1 och 14a.1, i en medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av anställd vad avser anslutningen till det motsvarande systemet för social trygghet, samtidigt som han i en annan medlemsstat utövar en ekonomisk verksamhet som genom lagstiftningen om social trygghet i denna stat betecknas som verksamhet som utövas av egenföretagare vad gäller anslutningen till det system som är tillämpligt på egenföretagare.

3) Blankett E 101 har endast förklarande verkan, men i egenskap av *juris tantum* presumeras den vara giltig i alla de avseenden som däri intygas, och den är bindande för den behöriga institutionen i den medlemsstat som arbetstagaren förflyttar sig till för att utföra det tillfälliga arbetet. Den person för vars räkning arbetet utförs kan endast bli bunden av denna blankett om den enligt den nationella lagstiftningen om social trygghet utses till behörig institution i det konkreta fallet. Eftersom det inte föreskrivs någon frist för utfärdande av blankett E 101 i de bestämmelser som har undersökts och det inte heller anges hur långvariga dess verkningar är, finns det ingen anledning att begränsa dess giltighetstid eller att inte tillerkänna den retroaktiv verkan.